

ВЕРХОВНИЙ СУД
КАСАЦІЙНИЙ АДМІНІСТРАТИВНИЙ СУД

вул. Московська, 8, корпус 5, м. Київ, 01029, код ЄДРПОУ 41721784

Пенсійний фонд України
вул. Бастіонна, 9,
м. Київ-14, 01601

**Про правовий висновок Верховного Суду
в справі № 560/2120/20**

Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду (далі – Верховний Суд) 14 вересня 2020 року ухвалив рішення за результатами розгляду зразкової адміністративної справи № 560/2120/20 (копія рішення додається) за позовом особи до Головного управління Пенсійного фонду України в Хмельницькій області (далі – пенсійний орган) про визнання протиправним та скасування рішення про відмову в перерахунку пенсії за вислугу років колишньому працівнику прокуратури та зобов'язання вчинити відповідні дії, яке Велика Палата Верховного Суду постановою від 20 січня 2021 року залишила без змін і яке набрало законної сили.

Висновок Верховного Суду за результатами розгляду згаданої адміністративної справи полягає в такому.

Верховний Суд виходив з того, що реалізація права позивача на перерахунок пенсії була забезпечена Рішенням Конституційного Суду України від 13 грудня 2019 року № 7-р(II)/2019 (далі – Рішення КСУ № 7-р(II)/2019), яким визнано неконституційним положення частини двадцятої статті 86 Закону України від 14 жовтня 2014 року № 1697-VII «Про прокуратуру» (далі – Закон № 1697-VII), який передбачав, що умови та порядок перерахунку призначених працівникам прокуратури пенсій визначаються Кабінетом Міністрів України, а також встановлено порядок його виконання: зокрема, частина двадцята статті 86 Закону № 1697-VII підлягає застосуванню в первинній редакції, відповідно до якої призначені працівникам прокуратури пенсії перераховуються у зв'язку з підвищенням заробітної плати прокурорським працівникам на рівні умов та складових заробітної плати відповідних категорій працівників, які проходять службу в органах і установах прокуратури на момент виникнення права на перерахунок.

Колегія суддів установила, що постанова Кабінету Міністрів України від 30 серпня 2017 року № 657 «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо оплати праці працівників прокуратури» (далі – Постанова № 657) передбачала підвищення заробітної плати працівникам органів прокуратури, водночас на момент прийняття Конституційним Судом України згаданого рішення існувала суттєва різниця в оплаті праці діючих працівників прокуратури та розмірі

заробітних плат, з яких розраховані пенсії прокурорських пенсіонерів. Постанова № 657 є чинною, у зв'язку із чим відсутні підстави для її незастосування, та є рішенням про «підвищення заробітної плати прокурорським працівникам».

Ураховуючи те, що частина двадцята статті 86 Закону № 1697 (у первинній редакції, якою визначено умови та порядок перерахунку пенсії за вислугу років працівникам прокуратури) набрала чинності 13 грудня 2019 року на підставі Рішення КСУ № 7-р(II)/2019, вона підлягає застосуванню із цієї дати. Поширення дванадцятимісячного або будь-якого іншого періоду в цьому разі є неможливим.

Отже, Верховний Суд дійшов висновку, що з 13 грудня 2019 року особи, яким пенсії призначені відповідно до Закону України від 5 листопада 1991 року № 1789-XII «Про прокуратуру» або Закону № 1697-VII, мають право на перерахунок пенсії у зв'язку з підвищенням заробітної плати прокурорським працівникам, зокрема на підставі Постанови № 657. Ефективним способом відновлення порушених прав у цьому разі Верховний Суд убачає зобов'язання відповідача здійснити перерахунок пенсії позивача з 13 грудня 2019 року.

Відповідно до частини п'ятої статті 13 Закону України від 2 червня 2016 року № 1402-VIII «Про судоустрій і статус суддів» (далі – Закон № 1402-VIII) висновки щодо застосування норм права, викладені у постановах Верховного Суду, є обов'язковими для всіх суб'єктів владних повноважень, які застосовують у своїй діяльності нормативно-правовий акт, що містить відповідну норму права.

У зв'язку з викладеним просимо забезпечити обов'язкове врахування правового висновку Верховного Суду під час застосування Закону № 1402-VIII, довести його зміст до відома працівників структурних підрозділів центрального апарату і територіальних органів та забезпечити неухильне дотримання вимог частини п'ятої статті 13 Закону № 1402-VIII.

Про вжиті заходи просимо поінформувати Касаційний адміністративний суд у складі Верховного Суду до 9 березня 2021 року.

Додаток: на 6 арк. в 1 прим.

Голова

Михайло СМОКОВИЧ

Категорія справи № 560/2120/20: Адміністративні справи (з 01.01.2019); Справи зі спорів з приводу реалізації публічної політики у сферах праці, зайнятості населення та соціального захисту громадян та публічної житлової політики, зокрема зі спорів щодо соціального захисту (крім соціального страхування), з них; осіб, звільнених з публічної служби.

Надіслано судом: 15.09.2020. Зареєстровано: 17.09.2020. Оприлюднено: 17.09.2020.

Номер судового провадження: Пз/9901/9/20

Верховний
Суд

РІШЕННЯ

Іменем України

у зразковій справі про перерахунок пенсій прокурорів відповідно до рішення

Конституційного Суду України від 13.12.2019 №7-р(П)/2019

14 вересня 2020 року

м. Київ

справа №560/2120/20

провадження №Пз/9901/9/20

Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду:

судді-доповідача ? Єзерова А. А.

суддів: Коваленко Н.В., Кравчука В.М., Мороз Л.Л., Чиркіна С.М.,

розглянув у письмовому провадженні в порядку спрощеного позовного провадження адміністративну справу №560/2120/20 за позовом ОСОБА_1 до Головного управління Пенсійного фонду України в Хмельницькій області про визнання протиправним та скасування рішення, зобов'язання вчинити дії.

I. РУХ СПРАВИ

1. ОСОБА_1 звернувся до суду з позовом до Головного управління Пенсійного фонду України в Хмельницькій області, в якому просив:

визнати протиправним та скасувати рішення Головного управління Пенсійного фонду України в Хмельницькій області №12 від 12.03.2020 про відмову ОСОБА_1 у перерахунку пенсії за вислугу років;

зобов'язати Головне управління Пенсійного фонду України в Хмельницькій області здійснити з 10.03.2020 перерахунок та виплату ОСОБА_1 пенсії за вислугу років відповідно до статті 50-1 Закону України «Про прокуратуру» №1789-ХІІ (у редакції, що діяла на час призначення пенсії), у розмірі 90 відсотків від суми місячної заробітної плати, зазначеної у довідці прокуратури Хмельницької області №18-174 вих.-20 від 05.03.2020 без обмеження її максимального розміру.

2. 13.05.2020 до Верховного Суду надійшли копії матеріалів адміністративної справи № 560/2120/20 разом із поданням судді Хмельницького окружного адміністративного суду Гнап Д.Д. про розгляд цієї справи Верховним Судом як зразкової та копіями матеріалів типових справ.

3. Ухвалою Верховного Суду від 20.05.2020 відкрито провадження у зразковій адміністративній справі № 560/2120/20 за позовом ОСОБА_1 до Головного управління Пенсійного фонду України в Хмельницькій області про визнання протиправним та скасування рішення, зобов'язання вчинити дії.

4. Оголошення про відкриття провадження у зразковій справі опубліковано в газеті «Урядовий кур'єр» від 28.05.2020 №100(6714).

5. 01.06.2020 до суду надійшла заява позивача про зміну підстав та уточнення позову, за змістом якої останній змінив позовні вимоги та просив суд:

визнати протиправним та скасувати рішення Головного управління Пенсійного фонду України в Хмельницькій області від 12.03.2020 №12 про відмову ОСОБА_1 у перерахунку пенсії за вислугу років;

зобов'язати Головне управління Пенсійного фонду України в Хмельницькій області здійснити з 13.12.2019 перерахунок та виплату ОСОБА_1 раніше призначеної пенсії за вислугу років відповідно до статті 86 Закону України «Про прокуратуру» в розмірі 90 відсотків від усіх складових заробітку, зазначених у довідці прокуратури Хмельницької області №18-174 вих.20 від 05.03.2020, без обмеження її максимального розміру з виплатою різниці між фактично отриманою та перерахованою сумою пенсії.

II. ОБСТАВИНИ СПРАВИ

6. Верховний Суд, розглядаючи справу, установив наступні обставини.

7. ОСОБА_1 з 10.09.2010 є пенсіонером та отримує пенсію за вислугою років, призначену відповідно до статті 50-1 Закону України «Про прокуратуру» №1789-ХІІ (у редакції, що діяла на момент призначення пенсії), у розмірі 90 відсотків від суми місячної заробітної плати.

8. 17.03.2015 позивач звільнився з органів прокуратури та станом на день подання позову не працював.

9. У березні 2020 прокуратурою Хмельницької області позивачу видано довідку від 05.03.2020 № 18-174вих-20 про розмір заробітної плати, що враховується для перерахунку пенсії. Довідка видана на підставі постанови Кабінету Міністрів України від 30.08.2017 № 657 «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо оплати праці працівників прокуратури».

10. 10.03.2020 ОСОБА_1 звернувся до відповідача із заявою про перерахунок пенсії, до якої серед іншого додав зазначену довідку. Як на підставу для перерахунку пенсії позивач послався на рішення Конституційного Суду України від 13.12.2019 № 7-(П)/2019.

11. Рішенням Головного управління Пенсійного фонду України в Хмельницькій області від 12.03.2020 № 12 позивачу відмовлено у задоволенні заяви про перерахунок пенсії з мотивів відсутності нормативно-правових актів про підвищення заробітної плати працівникам органів прокуратури.

12. Уважаючи зазначене рішення відповідача незаконним, ОСОБА_1 звернувся до суду із цим позовом.

III. АРГУМЕНТИ СТОРІН

13. За змістом позовних вимог позивач зазначає, що постійні зміни пенсійного законодавства призвели до того, що колишні працівники прокуратури фактично втратили право на перерахунок пенсії. У тому числі, до такого призвело делегування Кабінету Міністрів України повноваження щодо встановлення умов та порядку перерахунку призначених пенсій працівникам прокуратури. Кабінет Міністрів України впродовж 2015-2019 років так і не визначив умов та порядку перерахунку пенсій працівникам прокуратури.

14. Верховний Суд в постанові від 24.04.2019 (справа № 826/8546/18) звернув увагу, що Кабінет Міністрів України протягом тривалого часу ухиляється від прийняття рішення про встановлення порядку та умов перерахунку пенсій працівникам прокуратури, необхідність прийняття яких Законом № 1697-VII покладено саме на уряд, що у свою чергу, призвело до неможливості проведення органами ПФУ перерахунку пенсій працівникам прокуратури, а також численних звернень пенсіонерів до суду щодо оскарження дій територіальних управлінь Пенсійного фонду України. Суду у зазначеній справі визнали протиправною бездіяльність Кабінету Міністрів України щодо неприйняття порядку та умов перерахунку пенсій працівникам прокуратури, як це передбачено частиною 20 статті 86 Закону України «Про прокуратуру» та зобов'язали Кабінет Міністрів України протягом 30 днів з дня набрання рішенням законної сили вжити заходів та ухвалити рішення про встановлення порядку та умов перерахунку пенсій працівникам прокуратури.

15. Проте, рішення суду фактично Кабінетом Міністрів України не виконано.

16. Водночас, Конституційний Суд України 13.12.2019, за результатами розгляду справи № 3-209/2018 (2413/18, 2807/19) ухвалив рішення № 7-р(П)/2019 та вирішив таке:

визнав таким, що не відповідає Конституції України (є неконституційним), положення частини двадцятої статті 86 Закону України «Про прокуратуру» від 14 жовтня 2014 року № 1697-VII зі змінами, яким передбачено, що умови та порядок перерахунку призначених пенсій працівникам прокуратури визначаються Кабінетом Міністрів України;

положення частини двадцятої статті 86 Закону України «Про прокуратуру» від 14 жовтня 2014 року № 1697-VII зі змінами, визнане неконституційним, втрачає чинність з дня ухвалення Конституційним Судом України цього Рішення.

17. Отже, на переконання позивача, з 13.12.2019 чинне законодавство визначає, що підставою для перерахунку пенсії колишнім працівникам прокуратури є підвищення заробітної плати діючим працівникам прокуратури.

18. Уважає, що постановою Кабінету Міністрів України від 30.08.2017 № 657 «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо оплати праці працівників прокуратури» підвищено зарплати діючим працівникам прокуратури в розумній чинній редакції статті 86 чинного Закону України «Про прокуратуру», а тому він має безумовне право на перерахунок пенсії.

19. Окремо зазначає, що перерахунок пенсії слід здійснити без обмеження її максимальним розміром, оскільки призначення пенсії відбулось до 01.01.2016 (дата внесення відповідних змін щодо обмеження максимального розміру пенсії до законодавства). Посилається на позицію Верховного Суду, викладену в постанові від 12.11.2019 (справа № 360/1428/17).

20. У відзиві на позовну заяву відповідач зазначає про безпідставність позовних вимог та наголошує, що:

а) у спірних правовідносинах підставою для перерахунку пенсії позивача буде ухвалення відповідного нормативно-правового акту про підвищення заробітної плати працівників прокуратури після рішення від 13.12.2019 № 7-р(П)/2019. Оскільки станом на час виникнення спірних правовідносин та після 13.12.2019 такого нормативно-правового акту прийнято не було, - відсутні підстави для перерахунку пенсії позивача;

б) оскільки позивач звернувся за перерахунком пенсії 10.03.2020, то для перерахунку пенсії слід застосовувати норми законодавства, чинні на момент здійснення такого перерахунку.

IV. ОЦІНКА СУДУ

21. Оцінюючи доводи сторін, суд виходить з такого.

22. На час призначення позивачу пенсії (2010 рік) особливості пенсійного забезпечення прокурорів і слідчих визначалися статтею 50-1 Закону України «Про прокуратуру» від 05.11.1991 № 1789-XII (далі ? Закон № 1789-XII):

прокурори і слідчі зі стажем роботи не менше 20 років, у тому числі зі стажем роботи на посадах прокурорів і слідчих прокуратури не менше 10 років, мають право на пенсійне забезпечення за вислугу років незалежно від віку. Така пенсія призначається в розмірі 80 відсотків від суми їхньої місячної (чинної) заробітної плати, до котрої включаються всі види оплати праці, на які нараховуються страхові внески, одержуваної перед місяцем звернення за призначенням пенсії. За кожен повний рік роботи понад 10 років на цих посадах пенсія збільшується на 2 відсотки, але не більше 90 відсотків від суми місячного (чинного) заробітку (частина перша статті 50-1);

обчислення (перерахунок) пенсій провадиться за документами пенсійної справи та документами, додатково поданими пенсіонерами, виходячи з розміру місячного заробітку за відповідною посадою, з якої особа вийшла на пенсію, станом на час звернення за призначенням або перерахунком (частина дванадцята статті 50-1);

призначені працівникам прокуратури пенсії перераховуються у зв'язку з підвищенням заробітної плати відповідних категорій прокурорсько-слідчих працівників. Перерахунок призначених пенсій провадиться з першого числа місяця, що йде за місяцем, в якому настали обставини, що тягнуть за собою зміну розміру пенсії. Якщо при цьому пенсіонер набув права на підвищення пенсії, різницю в пенсії за минулий час може бути виплачено йому не більш як за 12 місяців. Перерахунок пенсій провадиться з урахуванням фактично отримуваних працівником виплат і умов оплати праці, що існували на день його звільнення з роботи (частина сімнадцята статті 50-1).

23. До статті 50-1 Закону №1789-XII вносилися зміни Законом України «Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи» від 08.07.2011 №3668-VI (далі - Закон №3668-VI), унаслідок яких наведена вище частина сімнадцята статті 50-1 Закону №3668-VI з 01.10.2011 стала вісімнадцятою, - тобто відбулась зміна порядкового номеру частини статті, що регламентувала порядок та підстави перерахунку пенсії, проте її текст залишився незмінним.

24. 14.10.2014 ухвалено новий Закон України «Про прокуратуру» №1697-VII (далі ? Закон №1697-VII).

25. Частина двадцята статті 86 Закону №1697-VII (в первинній редакції) мала такий текст: «Призначені працівникам прокуратури пенсії перераховуються у зв'язку з підвищенням заробітної плати прокурорським працівникам на рівні умов та складових заробітної плати відповідних категорій працівників, які проходять службу в органах і установах прокуратури на момент виникнення права на перерахунок. Перерахунок призначених пенсій провадиться з першого числа місяця, наступного за місяцем, в якому настали обставини, що тягнуть за собою зміну розміру пенсії. Якщо при цьому пенсіонер набув право на підвищення пенсії, різницю в пенсії за минулий час може бути виплачено йому не більш як за 12 місяців. Пенсія працюючим пенсіонерам перераховується також у зв'язку з призначенням на вищу посаду, збільшенням вислуги років, присвоєнням почесного звання або наукового ступеня та збільшенням розміру складових його заробітної плати в порядку, передбаченому частинами другою, третьою та четвертою цієї статті, при звільненні з роботи або за кожні два відпрацьовані роки».

26. Отже, первісна редакція частини двадцятої статті 86 Закону №1697-VII та частина сімнадцята (з 01.10.2011 - вісімнадцята) статті 50-1 Закону № 1789-XII містили аналогічні за змістом положення щодо підстав та порядку перерахунку пенсій за вислугу років, призначених працівникам прокуратури.

27. Розділ XII «Прикінцеві положення» Закону №1697-VII щодо набрання ним чинності (в розрізі конкретних статей закону) неодноразово змінювався, переважна більшість статей (у т.ч. стаття 86) цього Закону набрали чинності з 15 липня 2015 року. Водночас з 15.07.2015 втратив чинність Закон №1789-XII (крім пункту 8 частини першої статті 15, частини четвертої статті 16, абзацу першого частини другої статті 46-2, статті 47, частини першої статті 49, частини п'ятої статті 50, частин третьої, четвертої, шостої та одинадцятої статті 50-1, частини третьої статті 51-2, статті 53 щодо класних чинів).

28. 1 січня 2015 року набрав чинності Закон України від 28 грудня 2014 року №76-VIII «Про внесення змін та визнання такими, що втратили чинність, деяких законодавчих актів України» (далі - Закон №76-VIII), яким, з-поміж іншого, внесено такі зміни:

частину вісімнадцяту статті 50-1 Закону України «Про прокуратуру» №1789-XII (діяла до 15.07.2015) викладено в такій редакції: «Умови та порядок перерахунку призначених пенсій працівникам прокуратури визначаються Кабінетом Міністрів України»;

частину двадцяту статті 86 Закону України від 14 жовтня 2014 року «Про прокуратуру» №1697-VII (набрала чинності 15.07.2015) викладено у такій редакції: «20. Умови та порядок перерахунку призначених пенсій працівникам прокуратури визначаються Кабінетом Міністрів України».

29. Отже, починаючи з 1 січня 2015 року в Україні:

жоден закон не визначав ані умов (підстав), ані порядку перерахунку пенсій за вислугу років, призначених на підставі Закону України «Про прокуратуру»;

законодавець делегував повноваження щодо встановлення умов та порядку перерахунку призначених пенсій працівникам прокуратури Кабінету Міністрів України.

30. Суд установив, що Кабінет Міністрів України впродовж 2015-2019 років не визначив умов та порядку перерахунку пенсій працівникам прокуратури.

31. Така бездіяльність Кабінету Міністрів України призвела до чисельних судових спорів між пенсіонерами, які отримують пенсію відповідно до Закону України «Про прокуратуру» та Пенсійним фондом України.

32. У грудні 2019 року Конституційний Суд України за результатами розгляду справи №3-209/2018 (2413/18, 2807/19) ухвалив рішення від 13.12.2019 №7-р(П)/2019 та вирішив таке:

визнав таким, що не відповідає Конституції України (є неконституційним), положення частини двадцятої статті 86 Закону України «Про прокуратуру» від 14 жовтня 2014 року №1697-VII зі змінами, яким передбачено, що умови та порядок перерахунку призначених пенсій працівникам прокуратури визначаються Кабінетом Міністрів України;

положення частини двадцятої статті 86 Закону України «Про прокуратуру» від 14 жовтня 2014 року №1697-VII зі змінами, визнане неконституційним, втрачає чинність з дня ухвалення Конституційним Судом України цього Рішення.

33. Відповідно до частини другої статті 152 Конституції України закони, інші акти або їх окремі положення, що визнані неконституційними, втрачають чинність з дня ухвалення Конституційним Судом України рішення про їх неконституційність, якщо інше не встановлено самим рішенням, але не раніше дня його ухвалення.

34. Конституційний Суд України встановив такий порядок виконання рішення №7-р(П)/2019:

частини двадцята статті 86 Закону України «Про прокуратуру» від 14 жовтня 2014 року №1697-VII зі змінами не підлягає застосуванню з дня ухвалення Конституційним Судом України цього Рішення;

частини двадцята статті 86 Закону України «Про прокуратуру» від 14 жовтня 2014 року №1697-VII підлягає застосуванню в первинній редакції;

« 20. Призначені працівникам прокуратури пенсії перераховуються у зв'язку з підвищенням заробітної плати прокурорським працівникам на рівні умов та складових заробітної плати відповідних категорій працівників, які проходять службу в органах і установах прокуратури на момент виникнення права на перерахунок. Перерахунок призначених пенсій проводиться з першого числа місяця, наступного за місяцем, в якому настали обставини, що тягнуть за собою зміну розміру пенсії. Якщо при цьому пенсіонер набув право на підвищення пенсії, різницю в пенсії за минулий час може бути виплачено йому не більш як за 12 місяців. Пенсія працюючим пенсіонерам перераховується також у зв'язку з призначенням на вищу посаду, збільшенням вислуги років, присвоєнням почесного звання або наукового ступеня та збільшенням розміру складових його заробітної плати в порядку, передбаченому частинами другою, третьою та четвертою цієї статті, при звільненні з роботи або за кожні два відпрацьовані роки».

35. Зазначене рішення Конституційного Суду України стало підставою для звернення пенсіонерів, які отримують пенсію відповідно до Закону України «Про прокуратуру», за отриманням актуальних довідок про заробітну плату та згодом до органів Пенсійного фонду України із заявами про перерахунок пенсії.

36. У цій справі та в аналогічних типових справах, копії матеріалів яких долучені до матеріалів цієї справи, пенсійний орган відмовляє заявникам у задоволенні заяв про перерахунок пенсії з мотивів відсутності нормативно-правових актів про підвищення заробітної плати працівникам органів прокуратури.

37. Тобто, фактично пенсійний орган погоджується з наявністю у заявників права на перерахунок пенсії, проте зазначає про відсутність нормативно-правових актів про підвищення заробітної плати працівникам органів прокуратури.

38. У рішеннях про відмову заявникам у перерахунку пенсії пенсійний орган, серед іншого, посилається на положення постанови Кабінету Міністрів України «Про умови оплати праці прокурорів» від 11.12.2019 № 1155 за змістом п. 7 якої встановлено, що зміна розмірів посадових окладів для працівників прокуратури, передбачених цією постановою, не є підставою для перерахунку пенсій, що призначені згідно із Законом України «Про прокуратуру».

39. Натомість заявники просять здійснити перерахунок їхніх пенсій з урахуванням норм постанови Кабінету Міністрів України від 30.08.2017 № 657 «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо оплати праці працівників прокуратури», яка жодних обмежень, подібних до тих, що зазначені в п. 37 цього судового рішення, не містить.

40. У відзиві на позовну заяву відповідач додатково зазначає, що позивач набуде права на перерахунок пенсії виключно у разі прийняття після 13.12.2019 відповідного рішення про підвищення заробітку діючих прокурорів.

41. Ключовими правовими питаннями, на які слід відповісти для правильного вирішення цього спору, є:

- чи є постанова Кабінету Міністрів України від 30.08.2017 № 657 «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо оплати праці працівників прокуратури» рішенням про «підвищення заробітної плати прокурорським працівникам»?

- у випадку, якщо суд встановить наявність права на перерахунок пенсії, з якої дати пенсійний орган зобов'язаний здійснити такий перерахунок?

42. Крім того, позивач у своєму позові просив суд надати оцінку питанням: у якому відсотковому розмірі відносно заробітної плати підлягає перерахунку пенсія та чи підлягає його пенсія перерахунку без обмеження її розміру?

Щодо того, чи є постанова Кабінету Міністрів України від 30.08.2017 № 657 «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо оплати праці працівників прокуратури» рішенням про «підвищення заробітної плати прокурорським працівникам»

43. Доводи відповідача про те, що після набрання чинності рішенням Конституційного Суду України від 13.12.2019 № 7-(П)/2019 (після 13.12.2019) нормативно-правового акту про підвищення заробітної плати працівникам органів прокуратури не ухвалено, а тому відсутні підстави для перерахунку пенсії, є помилковими та не доводять правомірності його дій, оскільки чинна з 13.12.2019 норма частини 20 статті 86 Закону № 1697-VII визначає умовою перерахунку пенсії за вислугу років підвищення заробітної плати прокурорським працівникам. Суд враховує, що грошове забезпечення працівників прокуратури істотно збільшилося ще в жовтні 2017 року, а теперішній розмір пенсії позивача останній раз перераховувався ще у 2015 році.

44. Протягом усього періоду дії норми статті 86 Закону № 1697-VII, яка визначала, що умови та порядок перерахунку призначених пенсій працівникам прокуратури визначаються Кабінетом Міністрів України, позивач мав право на перерахунок пенсії, проте був позбавлений можливості таке право реалізувати з огляду на бездіяльність Кабінету Міністрів України.

45. Така бездіяльність уряду була предметом розгляду у судах.

46. Верховний Суд в постанові від 24.04.2019 (справа № 826/8546/18) звернув увагу, що Кабінет Міністрів України протягом тривалого часу ухиляється від прийняття рішення про встановлення порядку та умов перерахунку пенсій працівникам прокуратури, необхідність прийняття яких Законом № 1697-VII покладено саме на уряд.

47. Суди у зазначеній справі визнали протиправною бездіяльність Кабінету Міністрів України щодо неприйняття порядку та умов перерахунку пенсій працівникам прокуратури, як це передбачено частиною 20 статті 86 Закону України «Про прокуратуру» та зобов'язали Кабінет Міністрів України протягом 30 днів з дня набрання рішенням законної сили вжити заходів та ухвалити рішення про встановлення порядку та умов перерахунку пенсій працівникам прокуратури.

48. Проте, рішення суду фактично Кабінетом Міністрів України не виконано.

49. Відсутність затвердженого Кабінетом Міністрів України порядку перерахунку призначених пенсій працівникам прокуратури зумовило неможливість проведення органами Пенсійного фонду України перерахунку зазначених пенсій, у тому числі, пенсії позивача.

50. Реалізація його права була забезпечена саме рішенням Конституційного Суду від 13.12.2019.

51. Тому Суд вважає підхід відповідача до вирішення заяви позивача незаконним. Суд зазначає, що в цій ситуації позивач має право на перерахунок його пенсії.

52. Твердження Пенсійного органу про той факт, що для реалізації пенсіонерами права на перерахунок пенсії, визначеного статтею 86 Закону №1697-VII (у редакції, що діє з 13.12.2019), обов'язковою умовою є прийняття урядом нової постанови про підвищення заробітної плати прокурорським працівникам, є хибним з огляду на те, що на момент прийняття Конституційним Судом України зазначеного рішення вже існувала суттєва різниця в оплаті праці діючих працівників прокуратури та розмірі заробітних плат, з яких розраховані пенсії прокурорських пенсіонерів. І така нерівність має усуватись Пенсійним Фондом України шляхом беззастережного (відносно дати ухвалення рішення про збільшення заробітку діючих працівників прокуратури) задоволення заяв пенсіонерів про перерахунок пенсії, поданих після 13.12.2019.

53. Крім того, слід звернути увагу, що постанова Кабінету Міністрів України від 30.08.2017 №657 є чинною, а тому відсутні підстави для її незастосування. Таке рішення уряду є рішенням про «підвищення заробітної плати прокурорським працівникам».

54. Таким чином, Верховний Суд дійшов висновку, що позивач має право на перерахунок пенсії відповідно до статті 86 Закону № 1697-VII на підставі довідки прокуратури Хмельницької області від 05.03.2020 №18-174_вих. 20.

Щодо дати, з якої Пенсійний орган зобов'язаний здійснити перерахунок пенсії позивача

55. Колегія суддів звертає увагу, що первинна редакція частини двадцятої статті 86 Закону № 1697 до 13.12.2019 (дата ухвалення Конституційним Судом України рішення №7-р(П)/2019) не набирав чинності та не застосовувалася, оскільки Законом № 76-VIII що первинну редакцію з 01.01.2015 було змінено на речення «Умови та порядок перерахунку призначених пенсій працівникам прокуратури визначаються Кабінетом Міністрів України», ?- тобто ці зміни було внесено в текст статті 86 Закону №1697-VII ще до дати набрання нею чинності (15.07.2015).

56. Тому частина двадцята статті 86 Закону № 1697 (в первинній редакції, якою визначено умови та порядок перерахунку пенсії за вислугу років працівникам прокуратури) на підставі рішення Конституційного Суду України №7-р(П)/2019 набрала чинності 13.12.2019 та підлягає застосуванню починаючи з цієї дати. Отже, після тривалої перерви (01.01.2015-12.12.2019) в Україні з'явилася/набрала чинності норма Закону, що визначає умови та порядок перерахунку пенсії за вислугу років, призначеної на підставі Закону України «Про прокуратуру».

57. Вирішуючи питання щодо порядку перерахунку пенсії за вислугу років колишнього працівника прокуратури, Суд враховує, що:

перерахунок пенсії проводиться за заявою особи, до якої додаються необхідні документи на підтвердження умов, що зумовлюють перерахунок пенсії;

відповідно до частини 20 статті 86 Закону № 1697-VII перерахунок призначених пенсій проводиться з першого числа місяця, наступного за місяцем, в якому настали обставини, що тягнуть за собою зміну розміру пенсії. Якщо при цьому пенсіонер набув право на підвищення пенсії, різницю в пенсії за минулий час може бути виплачено йому не більш як за 12 місяців.

58. Частина 20 статті 86 Закону № 1697-VII, як вже зазначено вище, набрала чинності з 13.12.2019, а відтак Суд дійшов висновку, що ефективним способом відновлення порушених прав позивача є зобов'язання відповідача здійснити перерахунок пенсії позивача з 13.12.2019. Поширення дванадцяти місячного періоду або будь-якого іншого періоду в цьому випадку є неможливим.

Щодо того, у якому відсотковому розмірі відносно заробітної плати підлягають перерахунку пенсії та чи підлягають зазначені пенсії перерахунку без обмеження їх граничного розміру.

59. Ключовим правовим питанням у справі, щодо якого фактично виник спір, є право позивача на перерахунок пенсії у зв'язку з підвищенням заробітної плати працівникам органів прокуратури відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 30.08.2017 №657.

60. Відповідно питання щодо відсоткового розміру заробітної плати для перерахунку пенсії і питання обмеження пенсії максимальним розміром є похідними і повинні вирішуватись після вирішення питання про наявність відповідного права на перерахунок.

61. Суд зауважує, що відповідач у відповідь на заяву позивача відмовив йому у перерахунку пенсії з мотивів відсутності нормативно-правових актів про підвищення заробітної плати працівникам органів прокуратури. Відтак спору щодо відсоткового розміру заробітної плати для перерахунку пенсії і щодо обмеження пенсії максимальним розміром на час звернення позивача у цій справі до суду не існувало.

62. Також, відповідач ще не ухвалював рішення щодо перерахунку призначеної позивачу пенсії за вислугу років на виконання цього рішення суду, а тому відсутні підстави вважати, що права позивача у зазначеній частині при здійсненні такого перерахунку будуть порушені.

63. Оскільки судовому захисту підлягають порушені права чи інтереси особи, а не ті, що можливо/ймовірно будуть порушені у майбутньому, у задоволенні цих позовних вимог слід відмовити, як передчасних.

64. Окремо колегія суддів вважає за необхідне зазначити таке.

65. У цій справі позивач просив суд здійснити перерахунок його пенсії з 13.12.2019, тому судом передусім надана оцінка правовідносинам, що виникли з цієї дати. Проте, матеріали типових справ свідчать, що нерідко позивачі просять суд зобов'язати відповідачів здійснити перерахунок їхньої пенсії за періоди до згаданого рішення Конституційного Суду України.

66. Колегія суддів зазначає, що в період з 01.01.2015 до 13.12.2019 в Україні не було жодного Закону чи іншого нормативно-правового акту, що визначав би умови та порядок перерахунку пенсії за вислугу років, призначеної на підставі Закону України «Про прокуратуру». Водночас особи, яким пенсія цього виду була вже призначена, продовжували її отримувати в призначеному розмірі (сума виплати не була зменшена), а також мали право змінити вид пенсійного забезпечення (наприклад, звернутися про призначення їм пенсії за віком на підставі Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» від 09.07.2003 № 1058-IV). Усталена практика Верховного Суду свідчить про безпідставність вимог заявників до органів ПФУ про перерахунок їм після 01.01.2015 пенсії на умовах та в порядку, що був визначений частиною вісімнадцятою статті 50-1 Закону № 1789-XII (у редакції до 01.01.2015) та редакції частини 20 статті 86 Закону № 1697-VII, яка фактично набрала чинності лише 13.12.2019.

67. Також безпідставними є вимоги позивачів про перерахунок розміру пенсії на підставі частини вісімнадцятої статті 50-1 Закону № 1789-XII (в редакції, що діяла на момент призначення пенсії та визначала умовою перерахунку пенсії за вислугу років працівника

прокуратури збільшення заробітної плати за посадою, з якої ця особа звільнялася на пенсію), оскільки зазначена норма ще з 01.01.2015 є нечинною. У таких випадках судам слід керуватись діючим законодавством, зокрема статтею 86 Закону №1697-VII.

V. ПРАВОВИЙ ВИСНОВОК

68. За результатом розгляду справи №560/2120/20 як зразкової Верховний Суд дійшов наступних правових висновків:

з 13.12.2019 особи, яким пенсії призначені відповідно до Закону №1789-XII або Закону №1697-VII мають право на перерахунок пенсії у зв'язку з підвищенням заробітної плати прокурорським працівникам (зокрема на підставі постанови Кабінету Міністрів України від 30.08.2017 №657); такі пенсії перераховуються з 13.12.2019;

вимоги щодо відсотку заробітної плати, з якого відбувається перерахунок пенсії, та вимоги щодо здійснення перерахунку пенсій без обмеження їх граничного розміру, задоволенню не підлягають як передчасні (заявлені на майбутнє).

69. З огляду на вищевикладене, колегія суддів дійшла висновку про наявність підстав для часткового задоволення позову.

70. Відповідно до частини 10 статті 290 КАС України у рішенні суду, ухваленому за результатами розгляду зразкової справи, Верховний Суд додатково зазначає:

а) ознаки типових справ;

б) обставини зразкової справи, які обумовлюють типове застосування норм матеріального права та порядок застосування таких норм;

в) обставини, які можуть впливати на інше застосування норм матеріального права, ніж у зразковій справі.

71. Ознаками цієї типової справи є:

а) позивач - особа, яка отримує пенсію, призначену відповідно до Закону №1789-XII або Закону №1697-VII;

б) відповідач-територіальні органи Пенсійного фонду України;

в) предмет спору - вимога зобов'язати відповідача перерахувати пенсію відповідно до статті 50-1 Закону №1789-XII або статті 86 Закону України «Про прокуратуру» №1697-VII;

г) звернення до територіальних органів Пенсійного фонду України за перерахунком пенсії після 13.12.2019.

72. Висновки Верховного Суду в цій зразковій справі належить застосовувати в адміністративних справах щодо звернення осіб до суду з позовами до територіальних органів Пенсійного фонду України з вимогами перерахувати пенсію відповідно до статті 50-1 Закону №1789-XII або статті 86 Закону України «Про прокуратуру» №1697-VII після ухвалення Конституційним Судом України рішення від 13.12.2019 №7-р(II)/2019.

73. Обставинами, які можуть впливати на інше застосування норм матеріального права, ніж у зразковій справі, є можливі істотні розбіжності у фабулах справ.

Керуючись статтями 241-246, 262, 263, 266, 290 КАС України,

У Х В А Л И В:

Позов задовольнити частково.

Визнати протиправним та скасувати рішення Головного управління Пенсійного фонду України в Хмельницькій області №12 від 12.03.2020 про відмову ОСОБА_1 у перерахунку пенсії за вислугу років;

зобов'язати Головне управління Пенсійного фонду України в Хмельницькій області з 13.12.2019 здійснити перерахунок та виплату ОСОБА_1 (ІНФОРМАЦІЯ_1, РНОКПП: НОМЕР_1) пенсії за вислугу років відповідно до статті 86 Закону України «Про прокуратуру» №1697-VII на підставі довідки прокуратури Хмельницької області від 05.03.2020 №18-174вих-20 з виплатою різниці між фактично отриманою та перерахованою сумою пенсії.

У задоволенні решти позовних вимог відмовити.

Рішення набирає законної сили після закінчення строку подання апеляційної скарги, якщо таку скаргу не було подано.

У разі подання апеляційної скарги судові рішення Верховного Суду, якщо його не скасовано, набирає законної сили після набрання законної сили рішенням Великої Палати Верховного Суду за наслідками апеляційного перегляду.

Рішення може бути оскаржене до Великої Палати Верховного Суду протягом тридцяти днів з дня його ухвалення.

Головуючий суддя

А.А. Єзеров

Судді:

Н.В. Коваленко

В.М. Кравчук

Л.Л. Мороз

С.М. Чиркін